

20. stoletje Jurija Gustinčiča

Produkcija: RTV Slovenija, 2011, 78 min

Novinarka in scenaristka: Polona Fijavž; **režiser:** Boštjan Mašera; **producent:** Vojko Fakin; **direktor fotografije in snemalec:** Aleš Živec; **glasba:** Sašo Kalan; **montaža:** Goran Babič

Dokumentarni film *20. stoletje Jurija Gustinčiča* predstavlja enega najprepoznavnejših slovenskih novinarjev. Začne se z novinarjevim jasnim glasom in s pronicljivim razmišljanjem v ozadju, ko komentira aktualno svetovno dogajanje. Tokrat se posveti predvsem 20. stoletju, v katerem se počuti najbolj doma, kot pravi, govori pa tudi o vzponu in padcu komunizma ter preživetju kapitalizma. V filmu spoznamo Gustinčiča kot dopisnika jugoslovanskega časopisa *Politika* iz Beograda, pri katerem je preživel večino svoje profesionalne kariere (od leta 1951 do začetka 80. let 20. stoletja), kasneje tudi kot dopisnika RTV Slovenija, nazadnje pa je pisal kolumne za slovenski tednik *Mladina*. Kot dopisnik je najprej devet let poročal iz Londona, potem eno leto iz Grčije, Turčije, Cipra, Izraela, v letu 1968 pa je v Pragi na Češkoslovaškem spremljal vdor sil Sovjetske zveze. Zatem je odšel kot dopisnik dnevnika

foto Primož Novak

Politika in kasneje še RTV Slovenija v New York, od koder je poročal 13 let in kjer je kot edini novinar iz Vzhodne Evrope spremljal afero Watergate. Svoje poročanje je vedno začel s osebnimi komentarji o krajih, kjer je bil dopisnik, in o ljudeh, predvsem svetovnih politikih, ki jih je intervjuval, je rad pripovedoval tudi osebnejše zgodbe. Tako se v filmu prepletajo zgodbe svetovnega dogajanja, ki se jim je predajal z močnim analitičnim občutkom in s katerimi je živel več kot 60 let. V filmu posebej poudari svoj grenki občutek, ko je pol leta vnaprej napovedal padec ameriškega predsednika Nixona, potem pa ga zaradi smrti starša ni bilo v Ameriki, ko je ta odstopil. Njegovo osebno plat, še posebej ljubezen do knjig in klasične glasbe ter družinsko življenje v času pogostih selitev po svetu, spoznamo skozi pripoved njegovega sina Andreja Gustinčiča. Pove, da je oče zelo veliko delal, saj je bil popolnoma predan dopisniški karieri in zgodbam, ki jih je spremljal za gledalce in poslušalce v Jugoslaviji in kasneje Sloveniji. Njegovo mladost je v svoji knjigi opisala njegova mama: od rojstva v Trstu, življenja v Moskvi in njegovega vpisa na fakulteto do težjih, s politiko povezanih trenutkov družine, zlasti očeta oz. njenega moža. Posebno težek je bil čas razpada Jugoslavije, saj je bila Gustinčičeva žena Srbkinja in so živeli na dveh straneh, tako v Beogradu kot tudi v Ljubljani.

Kolegi Jurija Gustinčiča iz zunanjepolitičnega uredništva ter uredniki časopisov in medijev, za katere je poročal, povedo, da je vedno na tekočem s svetovno politiko, tako v Evropi kot tudi v Afriki, Aziji in drugod. Kljub ideološko močno obarvanim časom, v katerih je delal kot novinar, je ves čas svoje kariere v svojih komentarjih ostajal ideološko neopredeljen in nikoli ni presegel profesionalne distance do pomembnih političnih tem, ki jih je raziskoval in o njih poročal. Sam je svoje delovanje in novinarsko držo pojasnil takole: »Določena stopnja prilagajanja splošni politični situaciji je bila seveda vedno potrebna in novinarski uspeh je bil odvisen od tega, če ste kljub prilagajanju znali povedati, kar ste hoteli. To je bilo popolnoma individualno.« (Jurij Gustinčič, novinar in komentator, *Spletna klepetalnica MMC*, RTV Slovenija, 5. april 2011) Oktobra 2012 mu je predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk podelil red za zasluge, v utemeljitvi pa je zapisano, da je »Jurij Gustinčič že desetletja najvidnejše pero, najvidnejše ime v novinarstvu.«

Novinarka in scenaristka Polona Fijavž

Novinarka in scenaristka filma Polona Fijavž, rojena 1973 na Ptuju, je po izobrazbi diplomirana filozofinja in sociologinja kulture. V Zunanjepolitični redakciji Informativnega programa na Televiziji Slovenija dela od leta 1997. Med drugim je urednica in voditeljica tedenske zunanjepolitične oddaje *Globus*, v kateri analizirajo aktualne svetovne dogodke s pomočjo gostov po svetu preko video povezav, avtorica zunanjepolitičnega dokumentarnega filma *Tri zgodbe o Bolgariji*, 50-minutne zunanjepolitične oddaje *Svet v letu* in ustvarjalka *Zrcala tedna*. Film *20. stoletje Jurija Gustinčiča* je njen prvi celovečerni dokumentarec, v katerem ji je preko večletnega poznavanja Jurija Gustinčiča kot novinarskega kolega v zunanjepolitičnem uredništvu uspelo razkriti tudi njegove osebnejše plati in mnenja.

Podnaslovi v filmu so bili prevedeni na lektoratih in študijih slovenščine na tujih univerzah v okviru projekta *Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma* v sodelovanju s Centrom za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani ter Kulturnim in umetniškim programom RTV Slovenija v naslednje jezike: angleščino, češčino, italijanščino, poljščino, slovaščino, srbsčino, španščino in ukrajinščino.